МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 5

Матеріали
Звітної науково-практичної конференції науковців МАУП
“Соціальна практика та теоретико-методологічні
засади модернізації України
(політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)”
м. Київ, МАУП, 30 листопада 2017 р.

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2017

ББК 63.3(4УКР)я43
С76

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 12 від 25.10.17)

Редакційна колегія:
М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. І. Литвиненко, д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко, д-р наук з держ. упр., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор).

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП "Видавничий дім "Персонал", 2008 —

С76 Вип. 5: Матеріали звітн. наук.-практ. конф. "Соціальна практика та теоретико-методологічні засади модернізації України (політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)", 30 листопада 2017 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2017. — 352 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези доповідей учасників науково-практичних форумів МАУП, що відбувались у контексті загальноакадемічної Науково-практичної конференції "Соціальна практика та теоретико-методологічні засади модернізації України (політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)" з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2017
© ДП "Видавничий дім "Персонал", 2017

ЗМІСТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК

КРУГЛИЙ СТІЛ
“Актуальні проблеми державного управління”

Романенко Є. О.
Нові підходи до приватизації державного майна *10*

Бідзюра І. П., Грабовенко Н. В.
Гуманітарний вимір розвитку освіти в Україні *14*

Червякова О. В.
Перехід до парадигми механізмів трансформації державного управління *17*

Чаплай І. В.
Управління державним та громадським сектором: спільне та відмінне *20*

Амер Аль-Атті
Оцінювання механізмів публічного управління випереджаючим розвитком економіки України *22*

Каракасіді О. Ф.
Місцеве самоврядування у країнах світу: практика функціонування та уроки для сучасної України *25*

Родченко І. Ю.
Синергетичний підхід до представлення процесів забезпечення впорядкування станів системи державного управління *30*

Андреєв В. А.
Система розвитку персоналу як основа селекції кадрів публічної служби *32*

ДИСКУСІЙНИЙ КЛУБ
“Декомунізація: виклик минулому чи майбутньому”

Бідзюра І. П.
Декомунізація в Україні та світова геополітика *34*

Попов В. Ж.
Історичний досвід декомунізації *36*

Рябенко С. Д.
Сутність декомунізації *39*

Головатий М. Ф.
Унікальність та складність декомунізації в Україні *43*

Сурмин Ю. П.
Суть декоммунизации и ее проблемы в Украине *46*

Мелков Ю. А.
Философское видение декоммунизации *50*

Дікарєв О. І.
Як розлучатися з тоталітарним минулим? *52*

О. І. ДІКАРЄВ
канд. політ. наук, НН ІМВСН МАУП

ЯК РОЗЛУЧАТИСЯ З ТОТАЛІТАРНИМ МИНУЛИМ?

Нині будь-який аналіз політичних та правових подій вимагає погляду в методологічній тріаді “глобальне – регіональне – локальне”. Тобто рефлексії в контексті категорії світового порядку. Тут виникає логічне запитання: а наскільки взагалі можливий будь-який порядок у середовищі, де існують і продовжують виникати суверенні держави, на території яких існують суспільства з власними системами цінностей і потребами, більшість з яких вони вже не можуть задовольнити без взаємодії. Зрозуміло, ключове питання — це питання порядку. У сучасній літературі із міжнародних відносин, особливо американській, це поняття — одне з найпоширеніших. Як вважає Дж. Айкенберрі, професор Джорджтаунського університету й один із провідних сучасних дослідників проблеми світового політичного розвитку, центральною проблемою міжнародних відносин є проблема порядку: як він збудований, як він руйнується і як він відновлюється. Ця проблема порушує питання про те, які сили перетворюють безліч автономних індивідів на суспільство та як виглядає структура “силового поля”, яка забезпечує функціонування і розвиток соціальної системи. Розглядаючи поняття “порядку” у відомій роботі “Анархічне суспільство. Дослідження порядку у світовій політиці”, видатний британський теоретик-міжнародник Хедлі Булл зауважує, що сказати про деяку кількість речей, що разом утворюють порядок, — це означає сказати у найпростішій і загальній формі, що вони співвідносяться один із одним певним чином, що їх відносини мають не випадковий характер, а побудовані у співвідношенні з деяким чітко визначеним зразком. Так ряд книжок, що стоять на полиці, становлять порядок, чого не можна сказати про купу книг на підлозі. Тобто соціальний порядок — це порядок, що встановлюється людьми, серед людей і заради людей. Це каркас суспільства. Він знаходить конкретне втілення у системі соціальних інститутів, моральних, правових, естетичних та інших принципів, які втілюють норми, що регулюють відносини між людьми, себто в кінцевому рахунку — певним чином організованої людської діяльності. Автор чи не єдиної на сьогодні в Україні концептуальної моделі сучасної системи міжнародних відносин В. М. Хонін стверджує, що соціальна організація як порядок — структура певних відносин взаємопов’язаності між індивідами і/або соціальними спільностями. Говорячи заради людей ми стверджуємо, що соціальний порядок завжди будується для досягнення певної мети, а саме задля забезпечення блага якнайбільшої кількості людей. Ця ідея належить вченому у Х. Буллу, який розуміє порядок у суспільному житті як зразок людської діяльності, яка підтримує елементарні, першочергові або універсальні цілі суспільного життя. Ці цілі — гарантувати три базові цінності всякого соціального життя — зберегти людське життя від насилля, забезпечити виконання угод і домовленостей між людьми та гарантувати володіння власністю. Характеризуючи соціальний прядок як людський порядок, необхідно зазначити ще й ту суттєву обставину, що рівень його ефективності та стійкості залежить від ступеня підтримки цього порядку тими, на кого він поширюються. Ефективний і стійкий соціальний порядок — це такий порядок, стосовно головних параметрів якого у суспільстві існує консенсус. Якщо ж його немає, а порядок нав’язаний силою і

примусово підтримується суспільством або більшою його частиною, то він починає руйнуватись із зникненням або послабленням цієї сили.

В цьому контексті питання про те, як молоді демократичні держави повинні розлучатися з важким тоталітарним минулим — один з найважливіших і складних. Цю проблему вже вирішували Німеччина, Іспанія, Уругвай, всі посткомуністичні країни Центральної і Західної Європи. Політологи і правозахисники називають це правосуддям перехідного періоду, часом, який передує стійкій демократії. Проте, у німецькій мові є слово, що відображає суть того, що відбувається — подолання минулого — "опір, протистояння минулому" або "розрахунок з минулим". Як і у випадку з минулим людини, розраховуватися з справами минулих днів цілої держави можна тільки шляхом прийняття, переосмислення та запобігання, щоб уникнути повторення їх у майбутньому.

На Україні, в декомунізаційний пакет входять чотири проекти: депутати прийняли принципове рішення про розсекречення архівів КДБ, визнання УНР, ЗУНР, УПА і ОУН борцями за незалежність України, а також про заміну терміну "Велика Вітчизняна війна" на "Друга світова війна". Також заборонена символіка цих режимів і держав, за винятком освітніх та наукових цілей. На демонтаж пам'ятників винним у репресіях і геноциді дано шість місяців, так само як і на перейменування районів, вулиць і площ, названих на честь героїв комунізму. У дев'ятимісячний термін (не пізніше), перейменуванню підлягають міста та області.

Чи відповідають всі параметри заборон світовому порядку? Країни Західної Європа, визнаючи право України забороняти і криміналізувати певну символіку або пропаганду тоталітарних режимів, в той же час попереджають, що в нинішньому формулюванні закон може призвести до порушення права на свободу висловлювання. Надто жорсткі норми закону про декомунізацію розкритикували в Раді Європи та Венеціанської комісії. Демократичні інститути визнали не відповідними стандартам Євросоюзу деякі норми вищезгаданого закону. Експерти комісії зазначають, що закон містить занадто строгі і непропорційні санкції для порушників. Кримінальна відповідальність повинна бути лише щодо дій, які становлять небезпеку для суспільства, — вважають в Венеціанській комісії і Раді Європи. Тому міжнародні експерти наполягають, що звичайна демонстрація забороненої символіки та назв не повинна припускати тюремного ув'язнення. Це ж стосується і кримінального переслідування журналістів і фактичного запровадження державної цензури включно із закриттям ЗМІ. Венеціанська комісія також закликає до підвищеної обережності в питанні заборони політичних сил, які порушують Закон "Про засудження тоталітарних режимів".

Крім того, Конституція України забороняє створення і діяльність певних партій, а не конкретної ідеології. Оскільки відповідні обмеження передбачені Конституцією, то заборона комуністичної чи націонал-соціалістичної ідеології не може бути предметом регулювання на рівні звичайного закону. Питання, пов'язані з обмеженням права громадян об'єднуватися в партії і громадські організації, вичерпно врегульовані Конституцією і передбачають судовий порядок прийняття відповідних рішень. Отже, парламент не може брати на себе цю функцію. передбачена законом обов'язок місцевих рад прийняти рішення про зміну найменувань вулиць, скверів і т. д., що є втручанням в діяльність органів місцевого самоврядування. Передбачена кримінальна відповідальність, у тому числі за публічне використання символіки, включаючи сувенірну, або виконання гімнів радянських республік (до п'яти років позбавлення волі з конфіскацією майна), суперечить принципу пропорційності кримінального покарання скоєного злочину. До глобальних зауважень, наведених вище, можна ще додати "локальні", що зачіпають юридичні особи, чиї найменування порушують закон, і власників торгових марок, що включають заборонену символіку.

Іноді забороняючи, законодавці використовують заборонені ідеї та методи. Мова йде про законопроект “Про націоналізацію майна в Україні держави-агресора і його резидентів”. В XXI столітті виникає знову ідея безкомпенсаційної експропріації чужого майна, що суперечить всім підписаним Україною міжнародним конвенціям в цій галузі, не кажучи вже про власну Конституцію. Окремо можливо відзначити кампанію з дискредитації переходу на ринкові ціни на газ (і одночасно адресні компенсації малозабезпеченим).